

промов, кожен із яких вирізняється характерною особливістю, але усі типи об'єднані загальним призначенням – розкрити мовну особистість політика.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо в детальному аналізі лексико-фразеологічних особливостей політичних промов та їхньої ролі в моделюванні комунікативних портретів сучасних політиків. Назриваюча необхідність у встановленні саме такого ракурсу дослідження зумовлюється тим, що лексичне оформлення політичної промови дозволяє зазирнути до світу прихованих інтенцій політика та підібрати правильний «логін» та «пароль» із метою розкодування незвіданих загадок мовної особистості політичного діяча.

Список використаних джерел

1. Куценко О. В. Особливості англійських політичних промов / О. В. Куценко, Р. А. Слобоженко // Інтелектуальна та емоційна складові навчання іноземних мов: новітні тенденції і завдання для вищої школи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 3 червня 2016). – Київ, 2016. – С. 166–174.
2. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики / Падалка О. В. // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2012. – № 6(231). – С. 66–69.
3. Алексієвець О. М. Просодичні засоби організації точки зору у політичній промові / О. М. Алексієвець // Сучасні тенденції фонетичних досліджень: збірник матеріалів Круглого столу (Київ, 12 травня 2017). – Київ, 2017. – С. 19–22.
4. Мілова М. І. «Тронні промови» як символічний ресурс влади: український контекст / Мілова М. І., Стеценко М. Р. // Політичне життя. – 2017. – № 1–2. – С. 68–73.

*Наталія Гусейнова,
Наталія Рудакова*

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ СЕМЮЕЛЯ ХАНТІНГТОНА ТА ФРЕНСІСА ФУКУЯМИ

Наразі існує значний інтерес до можливих варіантів розвитку світового порядку. Витоки, виникнення, підйом, взаємодію, досягнення, занепад та падіння цивілізацій докладно вивчалися видатними філософами, соціологами, істориками і антропологами, серед яких були: Ф. Бродель, І. Валлерстайн, М. Вебер, М. Я. Данилевський, Е. Дюркгайм, А. Тойнбі, О. Шпенглер, К. Ясперс та ін.

Праці та філософські погляди американських політологів Семюеля

Хантінгтона та Френсіса Фукуями досить гостро і актуально постають в даному контексті. Мислителі в своїх працях здійснили спробу проаналізувати найближче майбутнє розвитку міжнародних відносин.

У XIX столітті дану проблему намагався окреслити видатний філософ Георг Вільгельм Фрідріх Гегель, вважаючи людину продуктом певного історичного та соціального середовища. Він один із перших тлумачив поняття «громадянського суспільства» та «правової держави». Філософ жив в епоху становлення гуманізму, що піднявся до розуміння цінності кожної людини як особистості, її права на вільний розвиток, раціоналізму і, особливо, сцієнтизму, який абсолютизував роль і можливості науки в житті суспільства, а також євроцентризму, що оцінював всі цивілізації крізь призму переваги європейського зразка для всіх інших культур [3, с. 12].

Френсіс Фукуяма та Семюель Хантінгтон також розглядали дане питання, стверджуючи, що сьогодні ми стаємо свідками перемоги лібералізму у сфері ідей, які рано чи пізно визначатимуть матеріальний світ.

Френсіс Фукуяма (1952 рік) – американський філософ, політичний економіст і публіцист японського походження. Професор Стенфордського університету.

У своїй роботі «Кінець історії» Ф. Фукуяма висунув тезу про повне розв'язання кризи, яка лежала в основі «холодної війни», а саме конфлікту двох ідеологій – ліберальної демократії і комунізму. Комунізм зазнав поразки в цьому протистоянні, що посприяло появі нових перспектив для торжества демократичних принципів в усьому світі [1, с. 37].

Кінець історії, за Фукуямою, виливається в «закінчення ідеологічної еволюції людства і універсалізацію західної ліберальної демократії, як остаточної форми людського правління» [4, с. 107].

Своєю теорією він підтвердив свою прихильність до цінностей лише одного з існуючих спільнот – західного. Тому, не дивно, що концепція «кінця історії» зазнала критики як ідеалістична і дещо спрощена. Сьогодні Фукуяма закликає до мирної і поступової перебудови світу. Це послідовно випливає з його поглядів: лібералізм і демократія мають охопити весь світ як гниль та цвіль. І тільки так вони здатні перемагати. Насильницькі дії шкідливі, оскільки викликають відповідну самоорганізацію [2, с. 130].

Семюель Філіпс Хантінгтон (1927–2008 рр.) – американський політолог, директор Інституту стратегічних досліджень у Гарвардському університеті. Автор теорії про зіткнення цивілізацій в сучасну епоху. Фахівець у галузі порівняльної політології та транзитології – розділу політології, який вивчає перехід від авторитаризму до демократії.

У концепції «Зіткнення цивілізацій» Хантінгтон висвітлив власне бачення розвитку світу після закінчення холодної війни. Її основною ідеєю було те, що головними гравцями на світовій арені відтепер стануть не

держави та уряди, а цивілізації, які можуть містити в собі до декількох десятків держав. Головними причинами війн будуть не економічні чи політичні інтереси, а культурні зіткнення [5, с. 25].

Хантінгтон ставив за мету поліпшити процес прогнозування геополітичної ситуації для проведення успішної політики «зіштовхування цивілізацій» один з одним і нагнітання в «цивілізаціях» деструктивних для них ситуацій, що повинно зберегти верховенство впливу Заходу.

За його прогнозами із закінченням холодної війни спільність культури поступово витіснить ідеологічні відмінності. При цьому, нація-держава залишається головною дійовою особою в міжнародних справах, але найбільш значущі конфлікти глобальної політики розгортатимуться між націями і групами, що належать до різних цивілізацій. Домінуючим чинником світової політики, при цьому, стане зіткнення цивілізацій [5, с. 36].

Аналізуючи вищезазначене, можна прослідкувати спільні та відмінні риси даних концепцій. С. Хантінгтон акцентував увагу на визначній ролі цінностей у міжцивілізаційних відносинах у світі після холодної війни. Він звернув увагу на загострення взаємин між цивілізаціями, ядром яких виступають різні, і навіть нерідко несумісні релігійні та культурні цінності. Таким чином, ідеологічні, політичні, або економічні відмінності втратили свою першість у визначенні напряму розвитку світових відносин.

За Фукуямою жага визнання є найбільш політична частина людської особистості, оскільки саме вона змушує людей прагнути до самоствердження над іншими. Це прагнення призводить до конфліктів та війн. За Фукуямою, з початком конфліктів за визнання почалась історія людства. Він обґрунтовував тезу про остаточну перемогу ліберально-демократичних ідей, і відповідно – цінностей, над усіма іншими ідеологічними концепціями і ціннісними системами.

У Хантінгтона та Фукуями різні світоглядно-методологічні позиції, якщо оцінювати їх під ціннісним кутом зору. Хантінгтон розглядає різні культурно-ціннісні системи як сурядні, плюралістично, тоді як Фукуяма розглядає їх як вищі і нижчі, ієрархічно. Хантінгтон акцентує увагу на культурному і ціннісному розмаїтті, а Фукуяма – на пріоритетності і «перемозі» одних ціннісних і культурних, відповідно ідеологічних систем над іншими. Перший звертає увагу на сумісність/несумісність і навіть непорівнюваність різних цінностей і культурних проявів, для другого – всі вони принципово порівнювані. Перший помічає переважно горизонтальні ціннісні взаємини і мало розрізняє вертикальні, другий – навпаки.

В підсумку варто зазначити, що автори дотримувалися спільної ідеї, яка заснована на визнанні переваги Заходу, її культурної винятковості. І Хантінгтон, і Фукуяма впевнені, що ідеї лібералізму – це найкраще, що створив цивілізований світ, а відтак – ліберальні принципи та інститути повинні знайти застосування і в інших, неосвічених країнах, «занурених у морок невігластва».

Список використаних джерел

1. Айкенбері Д. Після перемоги / Дж. Айкенбері. – М., 2000. – 356 с.
2. Ланцова С. А. Світова політика і міжнародні відносини: навч. посіб. / С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. – Санкт-Петербург: СПб, 2006. – 237 с.
3. Українська і зарубіжна культура: навч. посіб. / під заг. ред. Заболоцької К. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2001. – 102 с.
4. Фукуяма Ф. Кінець історії? / пер. з англ. Даниленко П. – Львів. – 418 с.
5. Хантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / пер. з англ. Климчук Н. – Львів: Кальварія, 2006. – 474 с.

Сергій Давидюк

КОНЦЕПЦІЯ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ В СТАРОДАВНІХ АФІНАХ

Цивілізації Стародавньої Греції й Стародавнього Риму названі узагальнюючим поняттям «антична цивілізація». Дослідження питань грецької й античної демократії останніх десятиліть нерідко характеризуються інтерпретаціями її історичного й політичного досвіду. І не випадково, адже й саме слово «політика» європейська цивілізація успадкувала від Античності – так само, як терміни «демократія» і «республіка», «олігархія» і «тиранія», «диктатура» і «пролетаріат».

При цьому все більш виразно проступає розуміння того, що розходження між давньою й сучасною демократією аж ніяк не зводяться до того, що в одному випадку народ здійснював свою владу безпосередньо, а в іншому – через своїх представників. Очевидною стає й необхідність корекції уявлень про нібито принципову подібність ідеалів і ціннісних установок прямої демократії Афін і представницької демократії Нового часу.

Так, стаття професора філософії права та теорії інститутів Афінського університету Арістидаса Хатциса [3] представляє собою доповідь, підготовлену для міжнародної конференції «Древня Греція і сучасний світ» (Стародавня Олімпія, серпень 2016 р.). Розглядаючи такі ключові категорії, як свобода, суверенітет народу, влада закону, права особистості, автор показує принципову відмінність найбільш прогресивної демократії Античного світу – афінської від сучасної ліберальної демократії за всіма зазначеними параметрами.

Демократія взагалі, як вважає автор, є, по суті, процесом узгодження колективних рішень, при якому більшість надає їм політичної легітимності навіть при наявності незгодних із ними – меншості. Зрозуміло, такий спосіб прийняття рішень суперечить свободі, але він називається